

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра політології, історії і філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри

Світлана МАКАРЕЦЬ
« 02 » вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

освітньо- наукова програма Економіка
спеціальність 051 Економіка
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь доктор філософії
навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій

Полтава
2024 – 2025 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів третього освітньо-наукового рівня за освітньо-професійною програмою Економіка спеціальності 051 Економіка.

Мова викладання – державна.

Розробник: Ігор УСАНОВ, доцент кафедри політології, історії і філософії, к.філос.н., доцент

«02» вересня 2024 року

 Ігор УСАНОВ

Схвалена на засіданні кафедри політології, історії і філософії протокол від 02.09.2024 р. № 1

Погоджено гарантом освітньої програми Економіка

«3» вересня 2024 року

 Людмила БЕРЕЗІНА

Схвалено головою ради з якості вищої освіти спеціальності «Економіка» протокол від 03 вересня 2024 р. № 1

 Ольга ДИВНИЧ

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів	5	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курс)	АС 051 Екон дфд 2024	АС 051 Екон дфз 2024
Семестр	1-й	2-й
Лекції (годин)	28	12
Семінарські заняття (годин)	22	12
Самостійна робота (годин)	100	126
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія науки» є оволодіння знаннями про принципи наукової парадигми і методологію наукового дослідження, уміннями використовувати їх у власній науковій роботі. Формування культури наукового обґрунтування при розв'язанні науково-практичних проблем та світоглядної позиції як методологічної основи науково-дослідницької та пропедевтичної діяльності.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при вивченні предметів гуманітарного спрямування другого (магістерського) рівня освіти.

4. Компетентності

загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

спеціальні:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

5. Програмні результати навчання

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
PH08	Розуміти демаркаційні принципи власної наукової парадигми зберігаючи традиції понятійного апарату галузі економіки, розуміти засади селекції та конкурентні процедури верифікації та фальсифікації наукового знання. Розуміти феноменологічні, структуралістичні та ін. засади наукового знання, можливості емпіричного, теоретичного пошуку та існуючі критерії істинності. Уміти формулювати власну думку й аргументовано відстоювати особистісну позицію.
PH09	Уміти оперувати науковим інструментарієм селекції найбільш валідних теорій та гіпотез. Уміти користуватися понятійним апаратом у розрізненні гіпотез, концептів та теорій, що розширюють поле міждисциплінарних зв'язків. Використовувати філософський аналітичний інструментарій для узгодження і узагальнення інформації, апелювати до традиційних і модерних мисленевих практик. Розуміти практичну доцільність етичних засад науки і уміти популяризувати складні проблеми професійної діяльності.

6. Методи навчання і викладання

словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда);
 наочні (ілюстрування);
 практичні (робота з навчально-методичною літературою, виконання завдань на семінарських заняттях);
 методи формування пізнавальних інтересів (навчальні дискусії, метод використання життєвого досвіду);
 методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності до навчання (роз'яснення мети вивчення предмета, висування вимог, заохочення, вказування на недоліки, зауваження);
 комп'ютерні і мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Особливості філософського та наукового світогляду

Світогляд як форма самовизначення людини і як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Основні структурні елементи світогляду, його типологія. Історичні світоглядні системи: космоцентрична, теоцентрична, антропоцентрична. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, науковий, філософський. Співвідношення філософії та наукового світогляду. Роль та значення міфології в процесі наукового пізнання.

Предмет філософії науки та коло філософських роздумів. Структура наукового знання. Основні типи наукового пізнання. Наука як складова частина духовної культури. Співвідношення філософії, науки та релігії. Основні функції філософії науки. Специфіка філософського осягнення дійсності та розрізнення граничних смислів реальності.

Тема 2. Міфологія і наука від давніх часів до сучасності

Пранаукові та наукові засоби побудови світогляду. Від міфу до логосу. Характерні риси міфологічного світогляду у різні історичні епохи. Науковець та його ідеали в залежності від міфологічного контексту. Символічний характер міфу, його синкретизм, персоналізм, життєвість, міф та ім'я. Міф як ґрунт для появи наукового знання і умова науковості у різні

історичні епохи. Світоглядні установки Бруно, Ньютона і Декарта як перших міфотворців науки. Міфологія як інструментарій Пола Фейєрабента у розгляді сучасного світу науки.

Тема 3. Генезис та еволюція науки

Наукові знання у різні історичні періоди. Зародження і розвиток класичної науки. Проблема демаркації науки. Демаркація науки першого і другого порядку. Динаміка наукового знання. Некласична, постнекласична наука. Багатоманітність форм знання. Наукове і позанаукове знання. Наукове знання як система, його особливості і структура. Наука і суспільство. Наука, людина, повсякденність. Наука як відповідь на людські потреби.

Тема 4. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки

Можливі підходи до визначення соціального інституту науки. Історичний розвиток способів трансляції наукових знань: від рукописних видань до сучасного комп'ютера. Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності. Наукові співтовариства та їх історичні типи: республіка вчених (XVII – XVIII ст.), наукові співтовариства епохи дисциплінарно організованої науки (XIX – XX ст.); формування міждисциплінарних співтовариств науки XX сторіччя. Наукові школи. Підготовка наукових кадрів.

Тема 5. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання

Тематичний аналіз науки і метафізичні основи наукового пізнання. Основні механізми сполучної еволюції культури та наукового пізнання, його цільові причини. Засадничі конвергентні інформаційні технології (технології керованої еволюції) та їх вплив на еволюційне майбутнє людини. Проблема співвідношення раціональних та ірраціональних моментів розв'язання конкретних наукових завдань.

Тема 6. Логіка й методологія науки

Наукове знання як система, що розвивається і пов'язана з цим психофізіологічна проблема людської суб'єктивності. демаркацію наукового знання зовнішню і внутрішню. Розглянути різноманіття формальних типів та рівні організації наукового знання і структуру теоретичного знання з огляду на елементарні складові процесу теоретичного пізнання.

Тема 7. Гносеологія та епістемологія

Проблема істини та її критеріїв у епістемології. Варіанти вирішення проблеми істини. Практика наукового дослідження як переходу від емпіричного (наукових фактів) до наукової теорії. Природничі наукові дисципліни та їх особливість у гіпотетико-дедуктивному методі створення наукової теорії. Ознайомитись із теоретичними моделями та схемами генерації наукових гіпотез через абдукцію і екстраполяцію. Відмінність практики наукового дослідження в гуманітарних, технічних і природничих дисциплінах, роль герменевтики і структуралізму в науковому пошуці.

Тема 8. Онтологія науки

Відмінні риси онтології, метафізики, феноменології, задіяність даних теоретичних напрямів у базових аспектах природничих, гуманітарних, формальних наук. Бінарна причинність і детермінізм об'єктивного і суб'єктивного, поняття інформації та її вплив на природні й суспільні процеси. Концепції холізму, бутстрапу, принцип доповнюваності.

Тема 9. Еволюційна епістемологія (динаміка зростання наукового знання)

Поняття істини та існуючих концептуальних підходів до наукового пошуку. Класична концепція істини, а також семантична, прагматична, когерентна, феноменологічна концепції істини. Тези Дюгема – Куайна та Куна – Фейєрабента, поняття редукціонізму, емерджентності, парадигми. Наукові революції згідно до теорій Т.Куна, еволюція науки в концепції Тулміна.

Тема 10. Філософія науково-технічного прогресу

Особливості технічного прогресу як фактору цивілізаційного розвитку. Еволюція взаємовідносин між наукою і технікою, підкорення науки технікою. Техніка як самостійна реальність, як третя природа, техніка у протиставленні природі, мистецтву, мові і людині. Концепції технологічного детермінізму, досягнення комп'ютерної революції. Нове інформаційне середовище і проблема комунікації, стратегічні задачі технічного прогресу в контексті наукового розвитку.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма АС 051 Екон дфд 2024				заочна форма АС 051 Екон дфз 2024			
	усього	серед них			усього	серед них		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
Тема 1. Особливості філософського та наукового світогляду	16	4	2	10	18	2	2	14
Тема 2. Міфологія і наука від давніх часів до сучасності	14	2	2	10	16	2	-	14
Тема 3. Генезис та еволюція науки	14	2	2	10	14	-	2	12
Тема 4. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки	14	2	2	10	14	2	-	12
Тема 5. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання	14	2	2	10	14	-	2	12
Тема 6. Логіка й методологія науки	14	2	2	10	14	2	-	12
Тема 7. Гносеологія та епістемологія	14	2	2	10	14	-	2	12
Тема 8. Онтологія науки	16	4	2	10	14	2	-	12
Тема 9. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)	16	4	2	10	14	-	2	12
Тема 10. Філософія науково-технічного прогресу	18	4	4	10	18	2	2	14
Усього годин	150	28	22	100	150	12	12	126

8. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма АС 051 Екон дфд 2024	заочна форма АС 051 Екон дфз 2024
Тема 1. Особливості філософського та наукового світогляду	2	2
Тема 2. Міфологія і наука від давніх часів до сучасності	2	-
Тема 3. Генезис та еволюція науки	2	2
Тема 4. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки	2	-
Тема 5. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання	2	2
Тема 6. Логіка й методологія науки	2	-
Тема 7. Гносеологія та епістемологія	2	2
Тема 8. Онтологія науки	2	-
Тема 9. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)	2	2
Тема 10. Філософія науково-технічного прогресу	4	2
Разом	22	12

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма АС 051 Екон дфд 2024	заочна форма АС 051 Екон дфз 2024
Тема 1. Особливості філософського та наукового світогляду	10	14
Тема 2. Міфологія і наука від давніх часів до сучасності	10	14
Тема 3. Генезис та еволюція науки	10	12
Тема 4. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки	10	12
Тема 5. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання	10	12
Тема 6. Логіка й методологія науки	10	12
Тема 7. Гносеологія та епістемологія	10	12
Тема 8. Онтологія науки	10	12
Тема 9. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)	10	12
Тема 10. Філософія науково-технічного прогресу	10	14
Разом	100	126

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти не передбачена навчальним планом.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми	Поточний контроль: виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; написання реферату/есею Семестровий контроль: екзамен
РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.	Поточний контроль: виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; написання реферату/есею Семестровий контроль: екзамен

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за запланованим результатом навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та досягнення програмних результатів навчання.

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи.

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно навчального плану: екзамен.

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з дисципліни денної форми здобуття освіти

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Підсумковий контроль	
Тема 1. Особливості філософського та наукового світогляду	4	3		7
Тема 2. Міфологія і наука від давніх часів до сучасності	4	3		7
Тема 3. Генезис та еволюція науки	4	3		7
Тема 4. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки	4	3		7
Тема 5. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання	4	3		7
Тема 6. Логіка й методологія науки	4	3		7
Тема 7. Гносеологія та епістемологія	4	3		7
Тема 8. Онтологія науки	4	3		7
Тема 9. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)	4	3		7
Тема 10. Філософія науково-технічного прогресу	4	3		7
Написання реферату/есею			10	10
Екзамен			20	20
Разом	40	30	30	100

Схема нарахування балів з дисципліни заочної форми здобуття освіти

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Підсумковий контроль	
Тема 1. Особливості філософського та наукового світогляду	5	4		7
Тема 2. Міфологія і наука від давніх часів до сучасності	-	4		7
Тема 3. Генезис та еволюція науки	5	4		7
Тема 4. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки	-	4		7
Тема 5. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання	5	4		7
Тема 6. Логіка й методологія науки	-	4		7
Тема 7. Гносеологія та епістемологія	5	4		7
Тема 8. Онтологія науки	-	4		7
Тема 9. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)	5	4		7
Тема 10. Філософія науково-технічного прогресу	5	4		7
Написання реферату/есею			10	10
Екзамен			20	20
Разом	30	40	30	100

Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях

(Денна форма здобуття освіти)

К-сть балів	Критерії оцінювання
4	Здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності; обґрунтовує власні думки; ефективно працює з інформацією, застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно співпрацює з колегами, бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. Здобувач демонструє високий рівень опанування РН.
3	Здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності, ефективно працює з інформацією, застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; співпрацює з колегами, бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується

	мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. Здобувач демонструє середній рівень опанування РН.
2	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, але демонструє знання навчального матеріалу не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності, з інформацією працює не ефективно, пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями лише з допомогою викладача; співпрацює з колегами та участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач демонструє задовільний рівень опанування РН.
1	Здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, не завжди розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки, з інформацією працює не ефективно, відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; співпрацює з колегами неохоче, допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач демонструє низький рівень опанування РН.
0	Відповідь відсутня, що унеможлиблює визначення рівня опанування РН.

Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях

(Заочна форма здобуття освіти)

К-сть балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності; обґрунтовує власні думки; ефективно працює з інформацією, застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно співпрацює з колегами, бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. Здобувач демонструє високий рівень опанування РН.
4	Здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності, ефективно працює з інформацією, застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; співпрацює з колегами, бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. Здобувач демонструє достатній рівень опанування РН.
3	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, але демонструє знання навчального матеріалу не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності, з інформацією працює не ефективно, пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями лише з допомогою викладача; співпрацює з колегами та участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач демонструє середній рівень опанування РН.

2	Здобувач вищої освіти виявляє часткові знання і розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, демонструє знання навчального матеріалу фрагментарно слабо обґрунтовує власні думки; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності з допомогою викладача, з інформацією працює не ефективно, пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями лише з підтримкою викладача; співпрацює з колегами та участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач демонструє задовільний рівень опанування РН.
1	Здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, не завжди розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки, з інформацією працює не ефективно, відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; співпрацює з колегами неохоче, допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач демонструє низький рівень опанування РН.
0	Відповідь відсутня, що унеможливорює визначення рівня опанування РН.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

(Денна форма здобуття освіти)

К-сть балів	Критерії оцінювання
3	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти якісно засвоїв матеріал, досконало використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; уміло застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі, без помилок. Здобувач демонструє високий рівень опанування РН.
2	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти достатньо засвоїв матеріал, але не досконало використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; невміло застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані не відповідно до методичних рекомендацій і не в повному обсязі. Здобувач демонструє середній рівень опанування РН.
1	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти засвоїв необхідний матеріал вибірково, недостатньо використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; має труднощі при застосуванні набутих теоретичних знань при розв'язанні практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані не всі або механічно. Здобувач демонструє задовільний рівень опанування РН.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно, що унеможливорює визначення рівня опанування РН.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

(Заочна форма здобуття освіти)

К-сть балів	Критерії оцінювання
4	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти якісно засвоїв матеріал, досконало використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; уміло застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі, без помилок. Здобувач демонструє високий рівень опанування РН.
3	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти добре засвоїв матеріал, належним чином використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі, але наявні незначні помилки. Здобувач демонструє середній рівень опанування РН.
2	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти достатньо засвоїв матеріал, але не досконало використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; невміло застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані не відповідно до методичних рекомендацій і не в повному обсязі. Здобувач демонструє задовільний рівень опанування РН.
1	Виконані завдання самостійної роботи свідчать про те, що здобувач вищої освіти засвоїв необхідний матеріал вибірково, недостатньо використовує базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки; має труднощі при застосуванні набутих теоретичних знань при розв'язанні практичних завдань. Завдання самостійної роботи з теми виконані не всі або механічно. Здобувач демонструє задовільний рівень опанування РН.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно, що унеможлиблює визначення рівня опанування РН.

Шкала та критерії оцінювання написання реферату/есею

К-сть балів	Критерії оцінювання
7-10	Виконані всі вимоги до написання і захисту реферату/есею; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання; демонструє ефективну роботу з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує, в процесі доповіді демонструє високий рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності. Здобувач демонструє високий рівень опанування РН.
5-7	Основні вимоги до реферату/есею і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; демонструє ефективну роботу з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує, але на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє середній рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності. Здобувач демонструє середній рівень опанування РН.
2-4	Є істотні відступи від вимог до реферату/есею, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; з інформацією працює не ефективно, здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє достатній рівень фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності. Здобувач демонструє задовільний рівень опанування РН.
0-1	Реферативна робота не відповідає вимогам до написання, здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє низький рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності, робота з інформацією не ефективна, або реферативна робота невиконана, що унеможлиблює визначення рівня опанування РН.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені*

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
Для 1-го теоретичного питання	9-10	Теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 100 %
	7-8	Є відповіді на теоретичне питання, але показано не достатньо глибоке знання матеріалу та задовільний рівень вмінь щодо розуміння і аналізу матеріалу, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 70 %
	5-6	Є відповіді на теоретичне питання, але інформація відображена частково невірна, з помилками, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 50 %
	3-4	Є відповіді на теоретичне питання, але інформація відображена частково невірна, з помилками, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 35 %
	1-2	Є відповіді на теоретичне питання, але інформація відображена не в повному об'ємі або невірна, що не дає можливість у повному обсязі оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	0	Відсутні відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
Для 2-го теоретичного питання	9-10	Теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 100 %
	7-8	Є відповіді на теоретичне питання, але показано не достатньо глибоке знання матеріалу та задовільний рівень вмінь щодо розуміння і аналізу матеріалу, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 70 %
	5-6	Є відповіді на теоретичне питання, але інформація відображена частково невірна, з помилками, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 50 %
	3-4	Є відповіді на теоретичне питання, але інформація відображена частково невірна, з помилками, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на рівні 35 %
	1-2	Є відповіді на теоретичне питання, але інформація відображена не в повному об'ємі або невірна, що не дає можливість у повному обсязі оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	0	Відсутні відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти

*екзамен складається з двох теоретичних питань

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене при вивченні навчальної дисципліни (за потреби)

Засоби навчання: інформаційний супровід із використанням платформи Moodle; комп'ютер (ноутбук) – 1 шт.; пристрій мультимедійний (проектор) – 1 шт.; проекційний екран – 1 шт.; телевізор – 1 шт.; презентації. Перелік обладнання необхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує кафедра політології, історії і філософії

13. Політика навчальної дисципліни

- *щодо термінів виконання та перескладання*: при недотриманні термінів виконання завдань здобувач вищої освіти може доздати їх з узгодженням та дозволу викладача. Здобувачу вищої освіти, який одержав під час екзаменаційної сесії незадовільну оцінку (FX) або не був допущений до семестрового контролю, дозволяється ліквідувати підсумкову академічну заборгованість. Термін ліквідації підсумкової академічної заборгованості встановлює деканат, але зазвичай не довше, ніж два тижні після початку наступного навчального семестру. Особливості перескладання регламентовані «Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті»;

- *щодо академічної доброчесності*: здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись вимог чинних нормативних документів стосовно академічної доброчесності, дотримуватись академічної чесності і етичної поведінки в освітньому середовищі. Вона передбачає: впровадження принципів чесності, прозорості і незалежності; діяти у навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; вміти давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами. Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету;

- *щодо відвідування занять*: відвідування лекційних і семінарських занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим; відмітка про відвідування занять здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача;

- *щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти*: на здобувачів вищої освіти поширюється право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra тощо). Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компонента або його частини регламентовані «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету»;

- *щодо оскарження результатів оцінювання*: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Порядок оскарження результатів оцінювання здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті».

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Голубович І. В., Шевцов С. П. Філософія науки та етика науковця: Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів третього освітньо-наукового рівня доктора філософії. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. 53 с. <https://dspace.onu.edu.ua/items/9a3e3d5f-3d09-40d3-b1dc-aba4402764be>
2. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник. Київ: Університетська книга, 2023, 229 с.
3. Філософія науки: підручник. / О.П. Сидоренко, С.С. Корлюк, О.А. Коваленко, Т.В. Розова та ін.; за ред. О.П. Сидоренка. Одеса: 2020. 230 с. URL: <http://surl.li/gojmpa>
4. Карівець І., Кадило А. Сучасна філософія науки: теми й проблеми: навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000, 2024. 141 с.
5. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підручник для студентів магістрів усіх спеціальностей і форм навчання. / Я.В. Тарароєв та ін. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2023. 350 с. URL: <http://surl.li/vwemkb>
6. Комунікативні трансформації в сучасній науці: Монографія, К., Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2022. 394 с. <http://surl.li/aseekj>
7. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. URL : <http://surl.li/hafftl>
8. Усанов І. В., Усанова Л. А. Суперечності суспільства знань: освітні трансформації та виклики. Філософські обрії. Полтава, 2023, № 47. С. 51-60. URL : <http://surl.li/ikmrhw>
9. Synthetic biology : a sociology of changing practices, Andrew S. Balmer, Katie Vulpin University of Manchester, UK, Susan Molyneux-Hodgson University of Sheffield, UK. 2016. URL : <http://surl.li/qgewee>
10. The Nature of Scientific Thinking: On Interpretation, Explanation, and Understanding. International Studies in the Philosophy of Science. 2015. URL : <http://surl.li/xmbuev>

Допоміжні:

1. Дзьобань О.П. Філософія науки: підруч. Київ; Одеса : Фенікс, 2024. 516 с. https://ippi.org.ua/sites/default/files/dzoban_filosofiya_nauki.pdf
2. Добронравова І. Практична філософія науки: зб. наук. праць. Суми: Уньська книга, 2023. 352 с. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dodr-phil-2017.pdf>
3. Максюта М.Є., Соколова О.М. Філософсько-науковий практикум: контрольні запитання, вправи, тести: навч.-метод. посіб. Херсон: «ОЛДПЛЮС», 2020. 260 с.
4. Маруховська-Картунова О.О. Філософія науки щодо формування культури філософсько-аналітичного мислення в контексті наукового дискурсу. *Актуальний філософський дискурс: трансформаційні зміни в умовах війни: науковий круглий стіл до Міжнародного дня філософії, 16 листопада 2023 року.* Львів-Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 96-100. URL : <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/244/6504/14789-1>
5. Павлов В.Л. Методологічна цінність філософського знання. Соціокультурні передумови трансформації методології науки / під. ред. М.Ю.Савельєвої та Т.Д.Суходуб. К. : Четверта хвиля. 2020. С.70-281.
6. Усанов І. В. Антропологічні проблеми технологічного світу. *Актуальні проблеми духовності*, 2013. Вип. 14. С. 272-280. URL : <http://surl.li/херуьх>
7. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2018. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Phil-science.pdf>
8. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С. В., Гоян І. М., Данилова Т. В., Матвієнко І. С. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017 – 588с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/1549>
9. Філософія науки: підруч. / О.П. Сидоренко та ін.; за ред. О.П. Сидоренка. Одеса: ОДАУ, 2020. 230 с.
10. Філософські засади наукової діяльності: конспект лекцій / уклад. Б. В. Новіков та ін.

Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 130 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL : <http://www.nbuiv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL : <https://filosof.com.ua/>
3. Підручники для студентів. Серія Філософія. URL : <https://westudents.com.ua/predmet/34-f%D1%96losof%D1%96ya.html>
4. Філософські обрії. Науковий журнал. URL : <http://philosobr.pnpu.edu.ua/>
5. Найвидатніші філософи світу та України. URL : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.